

การใช้สื่อสมัยใหม่ในงานศิลปะของศิลปินร่วมสมัยในประเทศไทย

นางสาว ศรีรัช ลากใหญ่

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-632-300-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข16๗1๗5๘๒

**THE APPLICATION OF THE NEW MEDIA : VIDEO IN THE
WORK OF THAI CONTEMPORARY ARTISTS**

MISS SIRACH LAPYAI

**A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Mass Communication**

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-632-300-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การใช้สื่อสมัยใหม่ในงานศิลปะของศิลปินร่วมสมัยใน
ประเทศไทย

โดย

นางสาว ศรียรัช ลากใหญ่

ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

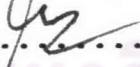
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สินติ กงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน สุขำโต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ กมล เพ่าสวัสดิ์)

ศรัริช ลาภใหญ่ : การใช้สื่อสมัยใหม่ในงานศิลปะของศิลปินร่วมสมัยในประเทศไทย
(THE APPLICATION OF THE NEW MEDIA : VIDEO IN THE WORK OF THAI
CONTEMPORARY ARTISTS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. กาญจนา แก้วเทพ, 252 หน้า
ISBN 974-632-300-8

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาปัจจัยจากปัจเจกบุคคล และปัจจัยระดับสังคมที่มีผลต่อการ
เลือกใช้สื่อวิดีโอในงานศิลปะวิดีโออาร์ตของศิลปินไทยร่วมสมัย 3 ราย คือ ผศ.ดร. อภินันท์ โปษยานนท์,
คุณวสันต์ สิทธิเขต และ อ. มณฑิธร บุญมา รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปิน
อื่นๆ และแนวโน้มของงานวิดีโอ อาร์ตในอนาคต โดยอิงกรอบแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะ และ
การสื่อสารมวลชน และแนวคิดเรื่องวิดีโอ อาร์ต ข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบ
เจาะลึกประกอบแบบสอบถาม เฉพาะกลุ่มศิลปิน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยระดับบุคคลที่มีผลต่อการเลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปินที่ผลิตงานวิดีโอ อาร์ต
คือ ศิลปินได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษา และพบเห็นงานวิดีโอ อาร์ต จากต่างประเทศ, แนวความคิด
และโอกาสในการเข้าถึงสื่อและศิลปินมีเงินทุนพร้อม, มีเครื่องมือและบุคลากร ผลงานของกลุ่มศิลปินยัง เป็น
งานในลักษณะทดลอง และศิลปินใช้สื่อวิดีโอ เพื่อนำเสนอการแสดงออกทางด้านศิลปะให้เป็นภาพเคลื่อนไหวสู่
สาธารณชน ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอของศิลปินอื่น ๆ นั้น เนื่องมาจากทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยี
ภูมิหลัง, การศึกษาความรู้ ความไม่พร้อมทางด้านทุน-เวลา และวุฒิภาวะ รวมทั้งการขาดโอกาสอีกด้วย
นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยระดับสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ปรากฏการณ์ที่ แมกซ์ วีเบอร์ อธิบายว่าเป็นการขาด
กระบวนการแยกทางโลก ออกจากทางศาสนา ซึ่งทำให้ทัศนคติของคนในสังคมประเพณี-เกษตรกรรม เป็นไป
ในทางลบต่อเทคโนโลยี ทำให้ศิลปินไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอ และศิลปินที่ใช้สื่อวิดีโอมีทัศนคติค่อนข้างไปในทางลบต่อ
สื่อวิดีโอ และเทคโนโลยีด้วย

สำหรับอนาคตของงานวิดีโอ อาร์ตนั้น ผลการวิจัยพบว่า งานวิดีโอ อาร์ต จะเติบโตได้ต้องขึ้น
อยู่กับการจัดให้มีการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการร่วมมือกันระหว่าง
ศิลปินและช่างเทคนิค

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิติ ศรัริช ลาภใหญ่
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

##C650312 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: NEW MEDIA:VIDEO / ART / CONTEMPORARY ARTIST

SIRACH LOPYAI : THE APPLICATION OF THE NEW MEDIA : VIDEO IN THE WORK OF THAI CONTEMPORARY ARTISTS. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.KANJANA KAEWTHEP Ph.D. 252 pp. ISBN 974-632-300-8.

The objectives of this research are to study and to analyze individual and social factors influencing the application of video to three video art by three contemporary artists : Mr.Apinan Poshayananda, Mr.vasan Sittiket, Mr.Montien Boonma. Also, this research aims at studying the non-video application by other artists and the future trend of video art with the theoretical framework of the interrelatedness between art and the mass media's concept. Data collection was done by means of depth interviews and questionnaires.

The individual factors which influence the application of video are the direct experience , the education and knowledge in video art artists gained from abroad , artists 'concepts and access to video technologies. Besides , full budget , available electronic tools, crews and chances foster extensive possibilities for video art making. These artists use video for visual representations, experiments and documentations. For non-video art artists, major factors which influence the non-video application are their attitudes towards dualisms in the comparison of technology and nature, artists' backgrounds and education. These artists' access to videotecnologies is difficult and often impossible because they lack budget, chance and maturity in art. Artists' attitudes towards nature versus tecgnology divert them from using video directly and video artists themselves still see technology as a threat to human inspiration. Max Weber explained that this attitude came from the lack of secularization process in traditional society. the future of video art depends on the emergence of collaborations of artists and technicians, cultural changes and educational institutions.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....

สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....

ปีการศึกษา.....2537.....

ลายมือชื่อนิติศ.....ศรัทธา งามโชติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นอันมีประโยชน์ยิ่ง แก่ไข และปรับปรุงงานวิจัยในครั้งนั้นจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน สุขชาติ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง อาจารย์กมล เผ่าสวัสดิ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา และความช่วยเหลือตลอดมา

ขอขอบพระคุณศิลปินทุกรายที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และการค้นคว้าข้อมูล เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณคณาจารย์และนักวิชาการศิลปะที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ทัศนะอันมีประโยชน์ต่องานวิทยานิพนธ์เป็นอย่างมาก

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดาที่ได้รับฟังความคิดเห็นและอ่านงานวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบคุณน้องรัชดา ลากใหญ่ ที่ให้ความช่วยเหลือ ขอขอบคุณคุณทรงศักดิ์ ตั้ง ศิลปินที่เข้าใจความคิดของผู้วิจัยในการทำงานวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างดี และช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมาในทุก ๆ ด้าน ขอขอบคุณ คุณทรงวิทย์ พิมพะกรณ์, คุณสมานวงศ์ สัจจกุลวิชัย, คุณวีรวัฒน์ อัมพันธ์สุข และเพื่อน ๆ ชาวนิเทศศาสตร์ ภาควิชาการสื่อสารมวลชนในเวลาราชการทุกคน

ศรรัช ลากใหญ่

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	9
ปัญหาคำวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	10
ข้อสันนิษฐานของการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะ	
และการสื่อสารมวลชน.....	13
แนวคิดเรื่องวิดีโอ อาร์ต.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	40
แหล่งข้อมูล.....	40
การแบ่งกลุ่มตัวอย่าง.....	44
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	46
การตรวจสอบข้อมูล.....	46
กรอบการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
การนำเสนอข้อมูล.....	48
4. บทวิเคราะห์การใช้สื่อวิดีโอของศิลปินผู้ผลิตวิดีโอ อาร์ต.....	49
5. บทวิเคราะห์การไม่เลือกใช้สื่อวิดีโอและทัศนคติที่มีต่อการเลือก ใช้สื่อวิดีโอของศิลปินทั่วไป.....	98
6. พัฒนาการทางด้านวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้และความนิยม ศิลปะที่ใช้สื่อสมัย เช่น วิดีโอ อาร์ต.....	123
7. อนาคตของงานศิลปะวิดีโอ อาร์ต.....	170
รายการอ้างอิง.....	191
ภาคผนวก.....	195
ประวัติผู้เขียน.....	251